

NURƏNGİZ GÜN

YOL GEDİRƏM

“ADILOGLU” nəşriyyatı
BAKI-2004

M.F.Axundov adına
Azərbaycan Milli
Kitabxanası

ÖN SÖZ

ÜRƏYİMİZDƏN KEÇƏN YOL

Gənclik illərimizdə ürəyə yatan səsi, aydın tələffüzü, ölçülü-biçili rəftarıyla Azərbaycan televiziyasının yaraşığı olan, peşəkarlıq səriştəsiylə yanaşı gözəlliyiylə də tamaşaçıların sevimlisinə çevrilən Nurəngiz Qulubəyova adlı xanımın ədəbi yaradıcılıqla məşğul olduğunu bilmirdik. O özü hər gün evlərimizə əziz qonaq kimi gələn bir şahəsər, tanrının şəriyyəti nümunəsiydi.

Həmin illərdə Nurəngiz xanım mənə, nədənsə, qayğısız, dərdsiz bir adam təsiri bağışlayır, bəlkə miniatürlərdən, bəlkə qədim Misir papiruslarından çıxıb gəlmiş, badamı gözlərindən əbədi səadət tökülən şahzadələri xatırladırdı.

O vaxtlar televiziya yeni-yeni ayaq açırdıq, ədəbi-bədii, publisist verilişlərin əsas aparıcılarından biri olan Nurəngiz xanımla tez-tez görüşürdük və bu ünsiyyət zamanı onun sadəcə bir diktor, aparıcı olmadığını, ürəyi dolu, yaradıcı təfəkkürlü mədəniyyətşünas, millətşünas, əsl bədii sözə qiymət verməyi bacaran söz adamı olduğunu görürdük.

1981-ci ilin yazında «Ulduz» jurnalında gözlənilmədən onun «Tanrı» adlı povesti çap olundu və oxucular arasında geniş əks-səda doğurdu. Təkcə kəskin və dramatik süjeti, mövzusunun qeyri-adiliyi ilə yox, həm də təhkiyyə tərzini, canlı səmimiyyəti, üslubunun yeniliyi ilə seçilən povest müəllifinin şəxsi istedadından xəbər verirdi.

Həmin ildən başlayaraq qəzet və jurnallarda Nurəngiz xanımın şeir və poemaları, nəsr əsərləri ardıcıl şəkildə çap olunur. Əslində onun şairliyi adı çəkilən povestdən də görünürdü, lakin adı çəkilən povesti lirik-emosional ovqatı ilə bərabər, yadda qalan obrazları və epik-dramatik süjeti ilə əsl nəsr nümunəsiydi. Bu baxımdan Nurəngiz xanımın şeirləriylə nəsrini bir-birini təkrar etmir. Onun şeirləri həyata baxış və ifadə tərzinin yeniliyi ilə «Tanrı» povestinin doğurduğu ilk təəssüratı daha da dərinləşdirdi.

O vaxtdan illər keçib, Nurəngiz xanım televiziya dan ayrıldı, amma ədəbiyyatdan ayrılmadı. Getdikcə səsi daha gur eşidilməyə başladı, özü az, sözü çox göründü.

İndiyədək şairənin bir neçə kitabı nəşr edilib. «Yazıçı» nəşriyyatında baş redaktor işlədiyim illərdə buraxdığımız «Ağ qanadlar» və «Günəşə dua» şer və poema kitablarını yaxşı xatırlayıram.

Nurəngiz Gün daha çox öz mənəvi yalqızlığını, pərişan duyğularını ifadə etmək üçün yazır; ətrafda dinləyən var-yoxdur, fərqi nə varmadan özü üçün oxuyur. Buna görə də şerləri daha çox bir üreyin təkdeyiminə-monoloquna bənzəyir. Şerlərindəki ağrı insan ömrü və həyatın mənası haqda düşüncələrdən doğur. Bu baxımdan oxuculara təqdim edilən növbəti şer kitabının adı burda toplanmış yazıların ruhunu çox uğurlu şəkildə ifadə edir. Kitabdakı şerlər doğrudan da yol gedən adamın ovqatıyla, yol üstündə yazılıb. Amma bu qərribə bir yoldur, günlərlə evindən bayıra çıxmasa belə Nurəngiz xanım həmişə bu yolun üstündə və həmişə hərəkətdədir. Bir ucu ana dünyasında, bir ucu günəşi öpmək həsrətində olan bu yol əbədiyyət yoludur; Görüşlər və ayrılıqlar yoludur; eniş-yoxuşları, dolanbac və adlamaclarıyla bərabər doğma yoldur. Kitabdakı şerlər də yolüstü düşüncələrdir.

«Yol gedirəm, yol olanadək» misrası kitabın ümumi ruhunu və şair ömrünün mənasını gözəl ifadə edir. Keçdiyi yollar çətindir «döngəsiz dalan»ların çıxılmazlığı, tərک edilmiş, yalqızlaşmış ata ocağının çarəsizliyi, ötən uşaqlıq xatirələrinin, gəncliyin, azalan ümidlərin ağrısı bu yolları yorur. Amma bütün bunlar sözə çevrildikcə poetik yol genişlənir, ötəri olanların əbədi həyatı başlanır.

Nurəngiz Günün şerləri bir çox hallarda bayatını, ağını, anaların yana-yana bədahətən söylədikləri qoşquları, oxşamaları xatırladır.

İtən dünyasından, sevib ayrılıqlarından, köhnə dostlarından, yurdun taleyindən, Nazim Hikmətdən, Elçibəydən danışan şerləri daha çox, hıçqırıqla söylənilən, sel kimi gözdən, könlüdən tökülən ağılardır, oxşamalardır.

Ah, şair. Ucqar Türk!.. Ağlatma...

Ağlatma, kedili-medili-bantlı-beretli oğlan!..

Firavan «kapitan!» Balaca gül oğlan!..

Göydə leyla ulduzu kəşf edən məşhur münəccim oğlan! - Bu Nazim Hikmətə ağıdır.

Uçan bir quş gördünmü heç,

Havada oyy...

Oy-oyy! Uyu! Qurtuluşdur!

Bax odur azadə uçuş...

Qorxma leylək...

Daha öldürməyəcəyik!..

Oy, laylay...

Əzab əsatiri, laylay...

Ən müztərib bir qərrib –

Türkün qədim əsgəri –

Ən yalqız Adam, laylay...

Bu da Elçibəyi son mənzilə aparan yollarda deyilən ağıdır, Elçibəyə ağıdır.

Əslində «Quzey Kıbrıs rüzgərləri»də oxşamadır. Şairə burda bütöv bir adaya, türkün taleyinə, dünyanın ədalətsizliyinə, dəniz piratlarının qorxunc yuvasını «Cənnət» məkana, Vətənə çevirən cəsur insanların ruhuna söylənən bir ağı deyir:

Oh, tənha ada!

Sırğa gülüm, qızıl gülüm, kiparisim!

Ətri əmbər Kıbrısım! – Qüzeyim!

Ataya, anaya, kimsəsiz evə, quruyan tut ağaclarına, əyilən novalçalara, ovcundan qurtulmaq istəyən sərçəyə, qəfəsləri qıran pələngə, oxunan nəğmələrdə, gəncliyindən ixtiyarlığa, görüşdən ayrılığa, həyatdan ölümə aparan yollara pıçıldanan dərdlərdə də qadın ruhunun çırpıntıları duyulur. «Əsir düşən sərçənin hekayəti», «Qəfəs bülbülü» kimi şerləri də elə müəllifin özü haqqındadır. Bu şerlər də balaca caynaqlarını taleyin qanlı əllərinə keçirib yaşamaq uğrunda mübarizə aparan əsir sərçəni xatırladır, zərif cikkiltisiylə həyatın fırtınalarını yarıb keçir, bir tel ümidini günəşə kimi, əbədiyyət ocağına kimi çatdırır. Sözü və şerin möcüzəsinə sığınmaq da şairlərin ən böyük qismətidir.

«Yol gedirəm» kitabındakı şerlərin çoxu vətənin, insanın, sözü azadlığı haqqında nəğmələrdir. Əslində elə ağılar da azad ruhlara oxunan nəğmələrdir –

Burax məni, burax qardaş,
Gedim çatım o vadiyə;
baş qoyum çiçəklərinə,
bir az öpüm,
Bir azca yuyunum sərin şəhində
(«Bircə tel ümidim qalıbdır mənim»)

Bu şer yaşıl səsə, yaşıl sevgiyə, yaşıl səadətə, təbiət toxunulmazlığında qovuşma ümidindən, insan azadlığıyla təbiət arasındakı ənənəvi paralelizmdən doğulmuşdur. Lakin əslində əsl xoşbəxtlik çiçək qoxusuyla yox, azadlıq qoxusuyla dolu yerlərdəymiş... Bunu da Nurəngiz Gün deyir:

- Hansı məkan daha yaxşı
- Tikansızsa hisarı
demək olar hamısı.
Ən dadlısı –
O məkan ki,
azadlıq qoxuyur onun
göylərində ab-havası.

Nurəngiz xanımın doğum günü ərəfəsində, vaxt sıxıntısında yazdığım bu qeydlərdə onun şerlərini geniş təhlil etmək, incələmək imkanım yoxdur; yəqin heç buna ehtiyac da yoxdur; şerlər hər şeyi deyir. Amma bir şey deməliyəm; bu da Nurəngiz xanımın söz duyğusudur. Uzaq xatirələri, unudulmuş yurdları, köhnə sevgiləri yada saldıqca onların rənglərini də yada salır, unudulmuş, arxaıqlaşmış kimi görünən sözlər onun şerlərinin nəbzinə çevrilir, söz xalisinə vurulan bu qədim, təbii rənglər, pası təmizlənmiş kəlmə çeşmələri onun ifadə tərzini fərqləndirən cəhətlərdəndir.

Nurəngiz Günün Jaləli, Müjganlı dünyası mühitimizin pislik və xırdalıqlarından uzaq qayğılı, amma gözəl dünyadır. Çünki orda böyük sevgi, böyük ruh, insanın azadlıq və xoşbəxtlik haqqına qovuşacağına böyük ümid var.

Bu ocaqdan başlanan şer yolu ürəyimizdən keçir.

Sabir RÜSTƏMXANLI